

ĐẠI TƯỚNG VÕ NGUYỄN GIÁP “THÁC LÀ THỂ PHÁCH, CÒN LÀ TINH ANH”

TS. NGUYỄN TẮT THẮNG
Trưởng Đại học Sư phạm Huế

*“Văn lo việc nước Văn thành Võ
Võ thấu lòng dân Võ hóa Văn”*

Thời gian cứ trôi đi, cát bụi lại về với cát bụi nhưng chắc chắn trong tâm trí của mỗi người dân Việt và nhiều bạn bè quốc tế thì hình ảnh Đại tướng Võ Nguyên Giáp sẽ luôn hiện hữu.

Có thể nói, 103 năm mà Đại tướng đã sống (1911-2013), ông đã trải qua “*Những chặng đường lịch sử*”¹ thăng trầm của dân tộc với “*Những năm tháng không thể nào quên*”². Hình ảnh của Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã trở thành bức tượng đài vĩnh cửu trong lòng dân bởi tài năng, công lao đức độ và bởi lòng dân luôn công bằng.

Đã, đang và sẽ có rất nhiều bài viết, công trình khoa học về tài - đức của Đại tướng Võ Nguyên Giáp, với một bài tham luận nhỏ tham gia Hội thảo “*Quảng Bình 410 năm hình thành và phát triển*”, chúng tôi biết rằng không thể kể hết những chiến công, những phẩm chất cao đẹp trong suốt 103 năm Đại tướng đã sống mà chỉ tập trung vào phân tích những tình cảm trân trọng, yêu quý của đồng bào cả nước dành cho Đại tướng trong những ngày Quốc tang và những gì ông để lại cho dân tộc sau khi đã đi xa - điều mà nhiều nhà nghiên cứu cho rằng là “*đó là chiến công vĩ đại cuối cùng của Đại tướng dành cho đất nước*”. Chúng tôi cũng hy vọng rằng bài viết sẽ đóng góp một nguồn sử liệu nhỏ cùng độc giả tham khảo, suy ngẫm và minh định về Tổng Tư lệnh Võ Nguyên Giáp - Người Anh cả của Quân đội ta, vị tướng của hòa bình, danh tướng thế giới và cũng là một nén tâm nhang của tác giả kính dâng lên hương hồn Đại tướng kính yêu.

1. Nhìn dòng người đọc lòng người

Ngày 4 tháng 10 năm 2013, trái tim của Đại tướng ngừng đập đã làm cho hàng triệu, hàng triệu những trái tim khác đau xót, thốn thức, hụt hẫng, tiếc thương vô hạn. Dẫu rằng đất nước đã hoà bình, dẫu rằng Đại tướng đã nghỉ hưu mấy chục năm và đã có một tuổi thọ xưa nay hiếm, nhưng sự ra đi của người vẫn khiến cho nhân dân cảm thấy một sự mất mát to lớn. Những hình ảnh trên điện tâm đồ tại Viện Quân y 108 buộc chúng ta chấp nhận thực tế Đại tướng đã về cõi vĩnh hằng, bởi đó là quy luật của tạo hoá, của sinh - lão - bệnh - tử. Tuy nhiên, lễ Quốc tang Đại tướng lại cho chúng ta thấy những điều không thể phủ nhận rằng: Dù Đại tướng có đi xa thì ông vẫn sẽ mãi mãi là vị Đại tướng của nhân dân.

¹ Một trong những tác phẩm nổi tiếng của Đại tướng Võ Nguyên Giáp được xuất bản vào năm 1972.

² Đây là công trình xuất bản năm 1977 trên cơ sở tập hợp hai tác phẩm đã in trước đó của Đại tướng Võ Nguyên Giáp là “*Từ nhân dân mà ra*” và “*Những năm tháng không thể nào quên*”.

PHẦN I: QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN VÙNG ĐẤT QUẢNG BÌNH

Đại tướng Phùng Quang Thanh, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng cùng gia quyến và tập thể y, bác sĩ vĩnh biệt Đại tướng Võ Nguyên Giáp trong phút lâm chung tại Viện Quân y 108

Tại lễ Quốc tang Đại tướng, từ mái đầu bạc đến mái đầu xanh, từ những người lính đã xông pha chiến trường tới những người sinh ra sau hoà bình, từ những người đã có cơ hội trực tiếp làm việc, gặp gỡ Đại tướng đến những người chưa một lần được gặp ông đều cảm thấy như mất một

người ruột thịt.

Ở số nhà 30 Hoàng Diệu, suốt ngày rồi lại suốt

đêm, dòng người cứ như suối, voi rồi lại đây. Không có đồng phục đen lịch lãm, không ngay hàng thẳng lối nhưng nghiêm trang, họ theo nhau đi lên bậc tam cấp, giữa hai hàng tiêu binh bông súng, ngược nhìn lên linh cửu Đại tướng, những tiếng nức nở lan ra từ đầu tới cuối hàng, không dứt.

Tôi cũng như bao nhiêu người khác nhìn những người già, thanh niên, trẻ em từ khắp mọi miền đất nước rơi nước mắt mà tiếc thương ông, bản thân nghĩ ông không hề chết. Vâng! ông không hề chết trong trái tim người dân. Khi còn sống, Đại

tướng là trụ cột, là nguyên khí Quốc gia, hun đúc lên sức mạnh dân tộc. Khi ra đi ông vẫn để lại tấm lòng nguyên khí quý báu đó cho Tổ quốc.

Từ căn nhà 30 Hoàng Diệu, trụ sở Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Bình, ngôi nhà của Đại tướng tại làng An Xá, xã Lộc Thủy, huyện Lệ Thủy đến Hội trường Thống nhất, Quận 1, thành phố Hồ Chí Minh và sau đó lan nhanh khắp nơi trên cả nước, người dân tuôn trào nước mắt trong nén hương tiễn biệt vị Đại tướng anh hùng.

Đoàn người nối dài trên phố, lặng lẽ, kính cẩn, mặc cho trời nắng gắt, bụng đói lả và

PHẦN I: QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN VÙNG ĐẤT QUẢNG BÌNH

không quản ngày đêm, họ vẫn cố gắng nhích từng bước lên phía trước để được vào thắp nén hương viếng Đại tướng. Những di ảnh của Đại tướng được người dân ôm chặt vào lòng ngực. Đại tướng chỉ sống một cuộc đời, nhưng cuộc đời ấy cả khi đã dừng lại, vẫn cứ nối dài câu chuyện của mỗi người trong dòng người đang ở lại, đến đây để tiễn biệt Đại tướng.

Những ánh mắt đỏ hoe của những thanh niên tình nguyện, của chiến sĩ an ninh làm nhiệm vụ, của cụ già và em nhỏ hoà vào tiếng nhạc *Hồn tử sĩ* như nói lên nỗi lòng dân tộc. Sự kiện đó cho thấy, ông thuộc về nhân dân, từ nhân dân mà ra, vì nhân dân mà phục vụ, nhờ nhân dân mà trưởng thành. Cũng đã lâu, hai tiếng “*đồng bào*” được thốt lên nhiều như vậy, thân thương và xúc động.

Trong sổ tang tại Nhà tang lễ Quốc gia - số 5 Trần Thánh Tông, Hà Nội, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng xúc động viết: “*Vô cùng thương tiếc đồng chí Võ Nguyên Giáp - anh Văn - nhà lãnh đạo có uy tín lớn của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta; người học trò xuất sắc và gần gũi của Chủ tịch Hồ Chí Minh... Tên tuổi, sự nghiệp, nhân cách và những cống hiến to lớn của đồng chí in đậm trong lòng dân, là vị Đại tướng của nhân dân, mãi mãi lưu danh trong lịch sử dân tộc*”³.

Từ Nhà tang lễ Quốc gia đến sân bay Nội Bài, dòng người chật cứng nghiêm cẩn tiễn đưa Đại tướng. Họ biết rằng sau hơn nửa thế kỉ đón Đại tướng cùng đoàn quân chiến thắng về thủ đô Hà Nội, kể từ hôm nay, Đại tướng sẽ trở về với đất mẹ Quảng Bình.

Nghe anh Võ Điện Biên, người con trai cả của Đại tướng thay mặt gia đình nói lời cảm tạ, trong đó có câu: “*Bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc, lòng biết ơn lãnh đạo Đảng, Nhà nước, quân đội và đồng bào chiến sĩ cả nước đã tạo mọi điều kiện để thực hiện tâm nguyện của Ba chúng tôi là trở về quê hương*”⁴ càng khiến nhiều người bồi hồi, xúc động.

Ở nơi đó, từ sân bay Đồng Hới đến dãy Hoành Sơn Quan, nơi có Vũng Chùa, Đảo Yến với hàng vạn người con Quảng Bình đứng nghiêm trang thành kính, đợi hàng chục cây số trước hai bên đường ngóng chờ linh xa đưa Đại tướng trở về. Trong giây phút thiêng liêng ấy, hàng triệu trái tim mỗi người dân Việt Nam đã thổn thức cùng một nhịp đập. Cả

³ Báo Phunuonline, *Lời vĩnh biệt Đại tướng của lãnh đạo Đảng, Nhà nước ghi trong sổ tang*, ngày 12 tháng 10 năm 2013.

⁴ Liễu Phạm, *Lời cảm tạ của ông Võ Điện Biên trong Quốc tang Đại tướng*, Giáo dục.net.vn ngày 13/10/2013.

PHẦN I: QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN VÙNG ĐẤT QUẢNG BÌNH

dân tộc Việt Nam nhìn cùng một hướng.

Nghĩ về tâm nguyện duy nhất của Đại tướng được trở về quê mẹ, tôi bỗng nhớ đến mấy câu thơ trong bài thơ “*Di chúc*” của cụ Nguyễn Khuyên: “*Sống không để tiếng đời ta thán/ Chết lại về quê quán hương thôn*”.

Đúng là chỉ có những bậc vĩ nhân, đến những giây phút cuối cùng vẫn nghĩ đến việc phải tìm cho mình một nơi yên tĩnh, xa lánh bụi trần và được “*lá rụng về cội*”.

Sau khi Đại tướng về với đất mẹ Quảng Bình (13/10), hàng ngày vẫn có hàng ngàn người đến viếng mộ Đại tướng và còn rất nhiều người muốn được đến dâng nén tâm nhang kính viếng ông. Theo Trung tá Trịnh Thanh Bình - Phó Tham mưu trưởng Bộ Chỉ huy Biên phòng tỉnh Quảng Bình, mỗi ngày có khoảng 300 đoàn và hàng nghìn người dân từ khắp mọi miền đất nước và cả những đoàn khách nước ngoài về Vũng Chùa - Đảo Yến viếng mộ Đại tướng. Đặc biệt, một chiến sĩ Biên phòng cảm kích cho biết có một cụ ông quê tận Cần Thơ đi xe gắn máy hết 16 ngày đêm mới tới được Đảo Yến để dâng bó hoa tươi thắm thắp nén nhang lên phần mộ Đại tướng⁵.

Trong hàng vạn người đến viếng tang, có những người lính, cựu binh, có những người lớn tuổi đã sống qua thời đại của Đại tướng, lại cũng có những bạn trẻ chỉ biết về Đại tướng qua sách vở. Niềm tin đã được chia sẻ qua các thế hệ, lòng dân được quy về một mối. Đây có thể coi là chiến công cuối cùng vĩ đại nhất của Đại tướng. Điều ấy cũng là một hồng phúc cho dân tộc.

Tôi tin rằng, ở đâu đó trên bầu trời cao xanh vời vời kia, Đại tướng đang mỉm cười nhìn xuống trần gian, nhìn xuống đầy đặn nguyện và thanh thản. Xin Đại tướng hãy yên nghỉ, ông sẽ sống mãi trong lòng Tổ quốc, trong lòng những dòng người đang nối chân

Dòng người đưa tiễn Đại tướng về quê mẹ tại đường Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội

nhau dài hàng cây số để đến viếng anh linh của ông lần cuối như đến với niềm tin, ý chí và lòng tự hào của một dân tộc đã vượt qua tất cả mọi gian nguy để làm nên lịch sử... như trong bài thơ “*Vĩ nhân*” nhà thơ Hồng Thanh Quang đã viết: “*Vĩ nhân khi phải ra đi/ Sau lưng để lại những gì yêu thương/ Để đau nhưng chẳng u buồn/ Để nước mắt cũng sang phương mặt trời/ Hồng tang may một kiếp người/ Thênh thang nhẹ bước đẹp đời*”

⁵ Đặng Tài, *Đã có hơn 80.000 lượt người tới viếng mộ Đại tướng*, Báo Dân trí Online ngày 20/11/2013.

chúng sinh/ Vĩ nhân sống chẳng riêng mình/ Thác về ghép nối nhân tình trước sau”⁶.

2. Nước mắt là gương soi

Ngắm dòng người bất tận ấy ở 30 Hoàng Diệu, nguyên đại biểu Quốc hội Lê Quang Bình xuýt xoa: “Hiện tượng thật đặc biệt, xưa đến giờ ít khi được chứng kiến. Cứ nhìn vào dòng người đó là đọc được lòng dân mà không cần phải khảo sát gì. Tôi nghĩ tất cả chúng ta đều soi mình vào đó”⁷.

Anh hùng lực lượng vũ trang, Giám đốc Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam, thiếu tướng Lê Mã Lương xúc động nhận xét: “Dòng người ấy là một hiện tượng xã hội vừa đặc biệt, lại vừa tự nhiên. Đặc biệt vì từ xưa đến giờ hiếm thấy. Tự nhiên vì lòng người luôn hướng về cái đẹp, cái thiện, lòng dân luôn hướng về những người biết vì dân. Không có gì giấu được dân và nhân dân luôn công bằng. Lịch sử luôn công bằng. Nước mắt của dân chính là gương soi”⁸.

Trong dòng người đứng trước 30 Hoàng Diệu đó có Giáo sư Phan Huy Lê, Chủ tịch Hội Khoa học Lịch sử Việt Nam, ông cũng nhận xét: “Dòng người viếng Đại tướng rất lặng lẽ nhưng nói lên được những đòi hỏi của họ ở người lãnh đạo. Tôi nghĩ các cán bộ của chúng ta cần phải nhìn vào đó mà suy nghĩ. Suy nghĩ thật nhiều và biến thành hành động”⁹.

Suy ngẫm về dòng người tới tiễn Đại tướng trên mọi miền Tổ quốc, nhà sử học Dương Trung Quốc nhìn nhận: “Đức độ của Đại tướng đã thu phục lòng tin yêu của nhân dân, khiến chúng ta xích lại gần nhau hơn”. Ông khẳng định, tấm gương của Đại tướng cũng như tình cảm của người dân đối với Đại tướng làm cho chúng ta cảm động và chắc chắn cũng làm cho “cái bộ phận không nhỏ, tha hoá, biến chất” phải suy nghĩ¹⁰. Nó càng cho thấy lòng dân là thước đo phẩm chất đối với những con người đã

Hình ảnh nhân dân viếng mộ Đại tướng Võ Nguyên Giáp tại Vũng Chùa - Đảo Yến

dẫn thân vào sự nghiệp chính trị, là kính chiếu yêu để phân biệt tốt xấu.

Không cần nhìn quá khứ, chỉ nhìn sự kính trọng và yêu thương của nhân dân dành cho Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã đủ thấu cảm ông là người thế nào. Ngày xưa, tài đức của Trần Hưng Đạo đã được nhân dân phong thánh vì tài năng và đức độ trong

⁶ Trần Hoàng Thiên Kim, *Đại tướng Võ Nguyên Giáp: Con người huyền thoại*, Chuyên đề An ninh thế giới, số 1.305, thứ 4, ngày 9/10/2013; tr.3.

⁷ Dương Thành Truyền, *Cám ơn Đại tướng đã sinh trên đời này*, Báo Tuổi trẻ, Chủ nhật, ngày 13/10/2013; tr.3.

⁸ Dương Thành Truyền, *Cám ơn Đại tướng đã sinh trên đời này*, Báo Tuổi trẻ, Chủ nhật, ngày 13/10/2013; tr.3.

⁹ Văn An, *Đại tướng là tấm gương hết lòng vì nước, vì dân*, Báo Tuổi trẻ, Chủ nhật, ngày 13/10/2013; tr. 3.

¹⁰ Mai Ninh, *Tấm gương Đại tướng mãi dẫn đường*, Báo Tiền Phong, thứ 4, ngày 9/10/2013; tr.2.

cuộc chống quân xâm lược. Ngày nay, Đại tướng vừa yên nghỉ, nhiều người dân đã xem ông như thánh cũng bởi điều đó. Bàn thờ của lòng dân sẽ là bàn thờ vĩnh cửu. Không ai phong thánh được cho ai cả, chỉ ở lòng nhân dân. Người xưa có câu thơ: “*Thương dân, dân lập đền thờ/ Hại dân, dân đái ngạp mồ thối xương*” chính vì vậy.

Nhìn vào dòng người ấy có thể đọc được những ước vọng của lòng dân, có thể soi rọi được những phẩm chất, giá trị của người lãnh đạo mà nhân dân cần có. Soi vào những giọt nước mắt ấy có thể thanh lọc, có thể gội rửa để “*khơi tốt, gạt xấu*” như lời Đại tướng đã để lại. Điểm hội tụ lòng dân này, Đại tướng đã chuẩn bị suốt 103 năm và hôm nay tặng lại cho đất nước.

Những quan điểm, tư tưởng, nhân cách sống của Đại tướng Võ Nguyên Giáp sẽ là một tấm gương, động lực cho những người con Việt biết say mê, sáng tạo, khát vọng, ước mơ và sống có niềm tin hơn.

3. Để cứu lấy những gì tốt đẹp

Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã đi xa. Ngoài nỗi tiếc thương, những ngày kỳ lạ với dòng người bất tận vừa qua ở góc phố Hoàng Diệu - Điện Biên Phủ (Hà Nội) dường như đã và vẫn còn đang làm nên một cơn rung chấn trong nhân tâm người Việt.

Đánh giá về hiện tượng này, nhà văn Nguyễn Ngọc chia sẻ “*Đại tướng vĩ đại trong rất nhiều mặt, một trong những cái vĩ đại ấy là khi đã nằm xuống đã đánh thức được một cái gì tốt đẹp nhất trong con người. Những ngày qua, mỗi khi bước vào dòng người bao quanh khu 30 Hoàng Diệu, không riêng tôi mà ai ai cũng cảm*

thấy như mình đang được đi vào một thế giới khác, một xã hội khác; xã hội lý tưởng, thế giới khoan hoà, nhân ái, tự do, khí quyển thanh sạch. Ở đó, mỗi người như được gội rửa, nâng cao. Chỉ một vĩ nhân mới có thể làm được điều đó”¹¹.

Xã hội hiện nay đang gặp nhiều trắc trở về đạo đức, sinh kế. Đã rất nhiều người trong đó có tôi đã bao lần ưu tư, phiền muộn, bất an khi nhìn vào những cuộc xếp hàng dẫn đến xô xát khi mua

¹¹ P.Vũ - H.Điệp, *Còn đó những điều tốt đẹp*, Báo Tuổi trẻ, thứ 3 ngày 15/10/2013; tr.14.

bánh trung thu, những cuộc tranh cướp trong lễ hội hoa anh đào, những cuộc ẩu đả khi một công ty phát quà miễn phí... Những khi ấy, nhiều người nghĩ đến những giá trị tốt đẹp của Hà Nội, của người Việt và tưởng như nó đã mất rồi. Thật đau xót và lo lắng. Có nhiều người đã phải kêu lên: thời đại tốt đẹp và những con người tốt đẹp đang mất đi. Trong những hiện tượng bê bối, phản ứng bất cần của đám đông trong xã hội có thể đọc thấy sự mất niềm tin, thất vọng, chán chường. Tuy nhiên, khi được nhìn ngắm dòng người trước 30 Hoàng Diệu, trong ta có một sự thức tỉnh: hoá ra những giá trị đẹp nhất của văn hoá, của con người vẫn còn đó và nó đã lại nổi lên.

Sự xuống cấp của đạo đức, lối sống đã tác động không nhỏ đến thế hệ trẻ - những người đang và sẽ là chủ nhân của đất nước. Phần lớn họ sinh ra và lớn lên khi chiến tranh đã đi qua, khi mà tác động của kinh tế thị trường đang tác động chi phối đến mọi mặt của đời sống cũng là khi mà Đại tướng đã rời bỏ khỏi mọi chức vụ, quyền lực, bỏ lại sau lưng bao nỗi vui buồn của chốn quan trường. Sự mất niềm tin, sự lệch hướng trong lối sống, nhiều bạn trẻ chạy theo thị hiếu tầm thường, thần tượng của họ là những diễn viên, người mẫu, ca sĩ mà không ít người trong số đó lại đang có vấn đề trong phẩm giá và nhân cách sống. Vậy liệu họ còn nhớ gì đến quá khứ oai hùng của dân tộc? đến những chiến công hiển hách của cha ông mà trong đó có đóng góp không nhỏ của Đại tướng Võ Nguyên Giáp?.

Tất cả những lo nghĩ đó đã có lời giải đáp thỏa đáng. Từ lúc Đại tướng ra đi đến nay, chúng ta đã chứng kiến biết bao hình ảnh và câu chuyện cảm động về tình cảm mà thế hệ trẻ dành cho Đại tướng Võ Nguyên Giáp. Đã có rất nhiều bạn trẻ tình nguyện tham gia hoạt động trong những ngày diễn ra Quốc tang (riêng ở Hà Nội có hơn 10.000 thanh niên tình nguyện) bằng những việc làm cụ thể, họ giúp người già yếu, bệnh tật vào viếng Đại tướng, giữ gìn trật tự, dọn dẹp vệ sinh ở những điểm tổ chức tang lễ, họ phát nước uống, bánh mì miễn phí cho dòng người xếp hàng ngoài 30 Hoàng Diệu; họ thức suốt đêm để thắp sáng 103 ngọn nến - tượng trưng cho 103 tuổi của Đại tướng trên nhiều vùng miền của tổ quốc và biết bao giọt nước mắt của bạn trẻ đã rơi khi đưa tiễn Đại tướng. Điều đó cho thấy thế hệ trẻ không hề quên quá khứ, truyền thống yêu nước, tình cảm trân trọng đối với những gì tốt đẹp mà cha ông để lại, sự ngưỡng mộ các bậc tiền bối có tài, có đức vẫn luôn chảy trong huyết quản của họ.

Hình ảnh của những thanh niên mới mười tám đôi mươi, một thế hệ tuổi trẻ đang được hưởng trọn vẹn nền hoà bình, độc lập của dân tộc khoác trên mình màu áo tình nguyện đã biết khóc thành tiếng và hát Quốc ca dưới ánh nến trong đêm tiễn biệt Đại tướng làm nhiều người xúc động. Hơn lúc nào hết, họ đang thấu hiểu sự hy sinh mất mát lớn lao của lớp lớp anh hùng đã ngã xuống vì nền độc lập dân tộc, càng thấu hiểu hơn cuộc đời và sự nghiệp của một vị Đại tướng, người đã lãnh đạo quân đội ta chiến thắng hai kẻ thù xâm lược hùng mạnh nhất của thế kỉ XX.

Trong nỗi đau chung của dân tộc, nguyên Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu chia sẻ: *“Nghiêng mình tiễn đưa Đại tướng, trong tôi hiện lên hình ảnh hiền hòa, gần gũi của một huyền thoại. Tôi cũng mơ ước, trong hoàn cảnh đất nước còn có nhiều khó khăn này, làm sao xuất hiện một Võ Nguyên Giáp mới để gánh vác trọng trách. Đó sẽ là*

điều may mắn cho một dân tộc vốn chịu quá nhiều tang thương”¹².

4. Vĩ Thanh

Khi còn sống, Đại tướng đã cống hiến cho Tổ quốc. Khi ra đi, ông vẫn để lại bao điều ý nghĩa cho dân, cho nước. Trong lớp người đến tiễn đưa ông, mới ngày hôm qua thôi còn nhiều ngổn ngang suy nghĩ khác nhau, thậm chí là mâu thuẫn nhau. Nhưng đứng trước anh linh ông, tất cả đều hướng lòng về một tài năng, đức độ, một con người sống trọn cuộc đời cao đẹp.

Sự hướng lòng về một mối đó của cả dân tộc thực sự có ý nghĩa và vô cùng cần thiết lúc này. Một cơ hội hiếm hoi để tất cả chúng ta soi rọi lại mình. Từng người, từng người một, bậc quyền chức, người thường dân đã nghĩ gì khi nghiêng mình trước anh linh ông? Lịch sử dân tộc dù có thăng trầm, nhưng nhân dân luôn luôn hướng vọng về các bậc hiền tài đã sống hết lòng vì dân, vì nước. Chúng ta tin rằng, người dân sẽ học hỏi được biết bao điều từ cuộc đời ông.

Có những hình ảnh rất bình dị, đời thường như Đại tướng vui vẻ gặp gỡ người dân. Cụ già, em nhỏ thanh niên đều có thể đến gặp ông. Ngôi nhà 30 Hoàng Diệu luôn rộng mở để chào đón tất cả mọi người mà không hề có sự phân định địa vị cao thấp. Do vậy, ở đâu ông cũng được nhân dân đón chào bằng tất cả tấm lòng.

Đại tướng về thăm lại Điện Biên Phủ sau 40 năm (1954-1994)

Thậm chí cả những người bên kia chiến tuyến cũng có thể ngồi với ông, trải lòng với ông và được ông chân tình đáp lại. Người đời nay học hỏi được gì từ những điều này? Những người đang ngày ngày đối xử tệ với nhau có nghĩ lại mình? Các cán bộ tiếp dân một cách bề trên, hách dịch, khó khăn có thấy mình có lỗi trước vong linh Đại tướng?

Đến đây chúng tôi chợt nhớ đến đôi câu đối của Giáo sư, Anh hùng lao động Vũ Khiêu tặng Đại tướng Võ Nguyên Giáp:

*“Võ công truyền quốc sử
Văn đức quán nhân tâm”¹³*

Cám ơn Giáo sư Vũ Khiêu đã thay mặt cho bao nhiêu con dân nước Việt khải

¹² Phan Hoàng, *Tổng Tư lệnh Võ Nguyên Giáp - Vị tướng của đất nước - Vị tướng của lòng dân*, Báo Đời sống và Pháp luật cuối tuần, số 41 từ ngày 8 đến 14/10/2013; tr.3.

¹³ Mỹ Hằng: *GS Vũ Khiêu: Bao nhiêu nước mắt khóc Bác Hồ, giờ khóc bác Giáp*, Ấn phẩm đặc biệt Báo Lao Động, ngày 14/10/2013; tr.196.

quát một cách trọn vẹn về cuộc đời của vị Đại tướng tài ba lỗi lạc của dân tộc.

“*Dĩ công vi thượng*”, Đại tướng luôn đặt việc công lên làm đầu trong cả đời mình, mặc những thăng trầm thời thế. Trong những ngày này, khi nhân dân Quảng Bình đang thi đua lập thành tích thiết thực kỷ niệm 410 năm hình thành và phát triển của tỉnh nhà (1604-2014) xin hãy lắng lòng mà ngắm về những điều vĩ đại trong 103 năm ông sống: Những chiến thắng của một vị tướng, những triết lý sống của một thầy giáo, những phẩm chất cao đẹp của một vĩ nhân. Những người thân cận của ông đều nhắc lời Đại tướng dặn “*Đoàn kết mới làm được việc lớn*”. Đại tướng đã đi xa, nhưng những điều vĩ đại nhất vẫn còn đó, dành cho những người đang sống mà trong những ngày qua đã chung tâm, chung lòng trong niềm tiếc thương vô hạn. Nếu mọi người lại chung tâm để soi rọi lại mình, chung sức để cùng xây dựng đất nước Việt Nam, quê hương Quảng Bình, chung lòng để gìn giữ những thành quả mà thế hệ Đại tướng đã để lại thì có thể kể như bóng dáng của ông vẫn còn mãi nơi đây.

Tài liệu tham khảo:

1. Văn An, *Đại tướng là tấm gương hết lòng vì nước, vì dân*, Báo Tuổi trẻ, Chủ nhật, ngày 13/10/2013.
2. Báo Phunuonline, *Lời vĩnh biệt Đại tướng của lãnh đạo Đảng, Nhà nước ghi trong sổ tang*, ngày 12/10/2013.
3. P. Vũ - H. Điệp, *Còn đó những điều tốt đẹp*, Báo Tuổi trẻ, thứ 3 ngày 15/10/2013.
4. Mỹ Hằng: *GS Vũ Khiêu: Bao nhiêu nước mắt khóc Bác Hồ, giờ khóc bác Giáp*, Ấn phẩm đặc biệt Báo Lao Động, ngày 14/10/2013.
5. Phan Hoàng, *Tổng Tư lệnh Võ Nguyên Giáp - Vị tướng của đất nước - Vị tướng của lòng dân*, Báo Đời sống và Pháp luật cuối tuần, số 41 từ ngày 8 đến 14/10/2013.
6. Trần Hoàng Thiên Kim, *Đại tướng Võ Nguyên Giáp: Con người huyền thoại*, Chuyên đề An ninh thế giới, số 1.305, thứ 4, ngày 9/10/2013.
7. Liễu Phạm, *Lời cảm tạ của ông Võ Điện Biên trong Quốc tang Đại tướng*, Báo Giáo dục.net.vn, ngày 13/10/2013.
8. Nhóm phóng viên Báo Tuổi trẻ, *Tiến Đại tướng về đất mẹ*, Báo Tuổi trẻ, Chủ nhật, ngày 13/10/2013.
9. Mai Ninh, *Tấm gương Đại tướng mãi dẫn đường*, Báo Tiền Phong, thứ 4, ngày 9/10/2013.
10. Đặng Tài, *Đã có hơn 80.000 lượt người tới viếng mộ Đại tướng*, Báo Dân trí Online ngày 20/11/2013.

PHẦN I: QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN VÙNG ĐẤT QUẢNG BÌNH

11. Dương Thành Truyền, *Cám ơn Đại tướng đã sinh trên đời này*, Báo Tuổi trẻ, Chủ nhật, ngày 13/10/2013.